

Kuukasjärven

MAISEMANHOITOSUUNNITELMA 2018

Luke LUONNONVARAKESKUS

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto: Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

RAMBØLL

Lukijalle

Edessäsi on Kuukasjärven kylän maisemanhoitosuunnitelma. Tämän maisemanhoitosuunnitelman suunnitteluun ja rakentamiseen on saatu rahoitus Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta. Rahoituslähteenä on ollut Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma, jossa on mukana myös Euroopan unionin rahoitusta. Myös Ranuan kunta on kannustanut työtämme. Suunnittelutyö on tehty rahoitetun hankkeen, Voimaantuvat kylät puitteissa. Tässä hankkeessa hallinnoijana on Luonnonvarakeskus ja työtä on tehty yhdessä Ramboll Finland Oy:n kanssa. Luonnonvarakeskuksesta työhön osallistuivat Rauno Kuha ja Marja Uusitalo ja Ramboll Finland Oy:stä Erika Kylmänen, Kalle Kemppainen ja Antje Neumann.

Sisällöltään suunnitelma on pyritty rakentamaan selkeäksi, helppolukuiseksi ja mahdollisimman hyvin kylää ja sen ympäristön keskeisiä tekijöitä esiin nostavaksi. Suunnitelmaa on elävöitetty kylistä otetuilla kuvilla. Kyläläisiä on pidetty aktiivisesti mukana suunnittelutyön kaikissa vaiheissa. Tämä tulee esille useissa kohdissa tätä maisemanhoitosuunnitelmaa. Suunnitelmassa tuodaan esille joitakin asiantuntijoiden kehitysideoita kyläkuvan edistämiseksi. Tämä ei suinkaan pois sulje kyläläisten omia ideoita, päinvastoin toivomus on, että tämä suunnitelma aktivoi kylläisiä ideoimaan ja kehittämään kyläympäristöään.

Tämä suunnitelma on jaettu kaikkiin kylän talouksiin postilaatikkojakeluna. Toivomus on, että suunnitelma saisi olla työkaluna kyläympäristön rakentamisessa kylälläsi.

Rovaniemellä 15.10.2018

Suunnittelutyöryhmän puolesta

Rauno Kuha

Sisällysluettelo

Johdanto 1
Maiseman yleiskuvaus 2
Arvokkaat ja suojeltavat kohteet 4
Maakunnallisesti merkittävä kulttuurimaisema-alue 5
Arvokas kylämaisema-alue 6
Arvokas rakennus kylämaisemassa 6
Muinaisjäännös 7
Perinnebiotooppi 6
Perinnebiotooppien hoito 8
Hoidettavat kohteet 9
Säilytettävä avoin näkymä 10
Avattava näkymä 10
Puuston ja pensaikon valikoiva harvennus 11
Puuston ja pensaikon poisto 12
Uudet kohteet 13
Kehitettävä matkailun kohde 14
Uusi markkinapaikka 15
Uusi linja-autopysäkin katos 16
Uusi riukuaita 16
Uusi taukopaikka 17
Uusi infotaulu 18
Talkoot ja kurssit 19
Vinkkejä avustuksista 19
Lähteet 20
Lisätietoa 20

Johdanto

Olet voinut vaikuttaa tämän maisemanhoitosuunnitelman sisältöön työn eri vaiheissa. Työ käynnistettiin Kuukasjärven kylässä syyskuussa 2016 järjestetyllä kyläkävelyllä. Kyläkävelyreitin varrella oli useita pysähtymispisteitä, joissa osallistujia pyydettiin kirjaamaan ylös havaintoja kohteesta. Kyläkävelyn aikana saatiin tärkeitä tietoja alueen historiasta, nykyisestä toiminnasta, ehdotuksia maiseman parannustoimista ja kehittämistarpeista. Kohteet havaintoineen merkittiin myös kartalle.

Lisää kyläläisten mielipiteitä kylämaisemasta keräsimme kevään 2017 asukaskyselyssä. Siinä pyysimme mm. merkitsemään kartalle alueet, jotka koettiin miellyttävinä ja alueet tai kohteet, jotka kaipaisivat kunnostamista.

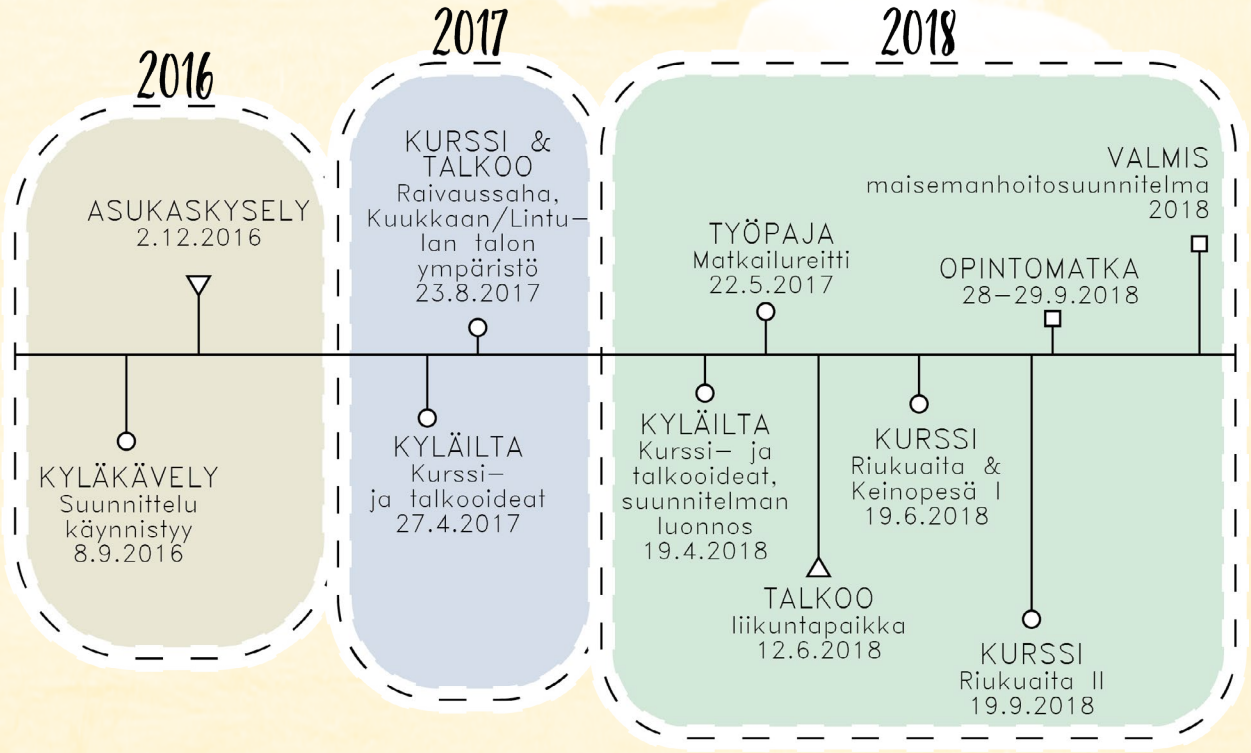
Näiden lähtötietojen lisäksi kyliin on tutustunut maisema-arkkitehti ja biologi. Maisema-arkkitehti tarkasteli vesistöjen, metsien, peltojen ja rakennusten sijaintia maisemassa eli maisemarakennetta. Biologi kartoitti kylien perinnebiotoopit. Hyödynsimme ideoinnissa myös aiemmista inventoinneista saatuja tietoja kylän arvokkaista maisema-alueista, rakennetuista kulttuuriympäristöistä, rakennuksista, muinaisjäännöksistä ja perinnebiotoopeista. Lähtötiedot ja suunnitelma maisemanhoidosta koottiin karttaluonnokseen, johon kyläläiset pääsivät tutustumaan huhtikuussa 2017 pidetyssä kyläillassa ja uudelleen vuotta myöhemmin 2018.

Maisemanhoitosuunnitelmaa toteutetaan jo. Elokuussa 2017 järjestimme ensimmäiset maisemanhoidon talkoot Kuukasjärvellä Lintulan talon ympäristössä ja toiset talkoot kesäkuussa 2018 kylän liikuntapaikalla. Molemmissa talkookohteissa avasimme ympäristön maisemaa mm. poistamalla taimikoita ja puita. Talkookohteet valitsimme kyläläisten toiveiden ja maisemanhoitosuunnitelman suositusten perusteella.

Toivomme, että maisemanhoitosuunnitelma inspiroisi sinua ja muita kyläläisiä ja mökkiläisiä uusiin ideoihin ja aloitteisiin sekä vaalimaan ainutlaatuista kylämaisemaanne pitkäjänteisesti.

Maisemanhoitosuunnitelma koostuu maisemanhoitosuunnitelmakartasta ja sitä tukevasta kirjallisesta selostuksesta. Olemme merkinneet arvokkaat kohteet ja ehdotukset kartalle symbolein ja avanneet niitä suunnitelman selostusosan teksteissä ja valokuvissa. Ehdotuksemme ovat suosituksia, eivätkä ne velvoita maanomistajia toimenpiteisiin. Tämän selostuksen lopusta löydät tietoa rahoituslähteistä, joista voit maanomistajana, tai kyläyhteisö yhteistuumin, hakea avustusta maisemanhoitosuunnitelman toteuttamiseen.

Maisemanhoidon aikataulu Kuukasjärvellä

Maiseman yleiskuvaus

Ranuan kuntaa halkoo lounas-kaakkosuuntainen pienten ja keskikokoisten järvien ja harjujakson muodostama vyöhyke, joka poikkeaa luonteeltaan ympäröivästä tasaisesta ja vähäjärvisestä nevalakeudesta. Vyöhykettä kutsutaan Ranuan järvialueeksi ja sen kyliä Ranuan järvikyliksi. Kuukasjärvi on yksi kylistä, jotka kuuluvat Pohjanmaan maisemamaakuntaan ja siinä tarkemmin Pohjois-Pohjanmaan nevalakeuksien seutuun. Järvialueelle on tyypillistä soiden runsaus ja soiden väleistä pilkistävät laakeat moreenimaat. Alueen poikki kulkee muutamia harjujaksoja, joita tiestö seuraa. Asutus ja viljelmät ovat keskittyneet harvojen pienten järvien ympärille, koska rannat ovat karua ympäristöään viljavampia.

Kuukasjärven kylä sijaitsee Ranuan kuntakeskuksen kaakkoispuolella. Kuukasjärven maisema on Ranuan alueelle ominaiseen tapaan loivasti kumpuilevaa metsä- ja suomaata, jota rytmittää alueen pitkänomaiset ja kapeat järvialueet. Kylä on rakentunut Iso ja Pikku Kuukasjärven rannoille, tihein asutuskeskittymä sijaitsee eteläisemmän Pikku Kuukasjärven lounaispuolella Syötteentiellä. Kuukasjärvien länsi- ja lounaisrannat ovat paikoitellen jyrkät. Tie kulkee molempien järvien ympäri hiekkaisen selänteen päällä.

Pikku Kuukasjärven maisemaa.

Ranua
Kuha
Petäjäjärvi
Kuukasjärvi
Kelankylä

Arvokkaat ja suojellut kohteet

Kuukasjärven kylän alueella on monenlaisia kohteita, joilla on luonto- tai kulttuuriarvoja. Tällaisia ovat maakunnallisesti merkittävä kulttuurimaisema-alue rakennuksineen, paikallisesti arvokkaat rakennusperintökohteet, suojellut muinaisjäännökset ja hoitoa tarvitsevat perinnebiotoopit. Löydät nämä kohteet symbolien avulla kartasta. Seuraavaksi kerromme kohteista tarkemmin.

Maakunnallisesti merkittävä kulttuurimaisema-alue

Kuukasjärvien ympäristö on arvioitu maakunnallisesti merkittäväksi kulttuurimaisemaksi Etelä- ja Keski-Lapin arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventoinnissa vuosina 2011-2013. Alueesta käytetään nimitystä Kuukasjärven kulttuurimaisema. Kuukasjärven kylän alue on myös ollut aiemmin osa maakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY 1993, 849 Kuukasjärven kylä).

Kylän yleisilme on siisti ja elävä ja rakennuskanta yleisesti ottaen hyvässä kunnossa. Kahden kapean ja pitkänomaisen järven maasto on kumpuilevaa ja kaukomaisemassa näkyy muusta maastosta erottuvia mäkiä. Järvien ympärillä on laajoja suoalueita. Viljelykset sijoittuvat pääosin rantaan viettäville rinteille, rakennukset ovat tyypilliseen tapaan hieman ylempänä. Maisemalliset arvot perustuvat hyvin säilyneeseen rakennuskantaan, hoidettuihin pihapiireihin, elinvoimaiseen maaseutumiljööseen.

Pikku Kuukasjärven maisemaa järven itäpuolelta katsottaessa.

Arvokas kylämaisema-alue

Maakunnallisesti merkittävän kulttuurimaisemakokonaisuuden sisällä Kuukasjärven kylämaisemassa on tässä maisemanhoitosuunnitelmassa esitetty kuusi pienempää kylämaisema-aluetta. Nämä kylämaisema-alueet sijaitsevat Iso Kuukasjärven länsirannalla Kuukkaanojantien varressa, Iso ja Pikku Kuukasjärven erottavan salmen kohdalla ja loput neljä Pikku Kuukasjärven rannoilla. Alueilla on laajoja viljelysaukeita ja perinteistä rakennuskantaa. Näiden alueiden maisemanhoito on tärkeää, jotta alueen omaleimainen ilme säilyy.

Kuukasjärven maisemia ovat muovanneet ensin jääkausi ja sitten esi-isiemme elämäntyö. Karjatalouden ansiosta kylän pellot ovat pysyneet avoimina ja näkymiä järvelle avautuu paikoitellen. Peltojen ja Syötteentienvarren reunusmetsät peittävät kuitenkin näkymiä Kuukasjärvelle ja näille alueille suositellaan säännöllistä maiseman avaamista poistamalla pensaikkoa ja taimikkoa.

Arvokas rakennus kylämaisemassa

Kuukasjärven kylässä on säilynyt poikkeuksellisen iäkästä peräpohjalaista rakennuskantaa. Kylän ominaispiirteenä on punainen yleisväri: pääasiallisena maalina on käytetty punamultaa. Tässä maisemanhoitosuunnitelmassa on esitetty kaikkiaan 14 maakunnallisesti ja paikallisesti arvokasta rakennusta. Vuonna 2009 alueen rakennukset inventointiin. Pikku Kuukasjärven lounaisrannalla sijaitsevan Kuukasjärven päärakennuksen (Kuukas) vanhempi osa on rakennettu 1700-luvulla savupirtiksi ja jatkettu kamaripuolella vuonna 1845. Rakennus tunnetaan myös Lintumiehen talona. Vieressä sijaitsevan Onnelan päärakennus on vuodelta 1850. Syötteentien varrella sijaitsevat myös 1900-luvun alussa rakennettu Uutelan asuinrakennus pihapiireineen ja 1930-luvun lopulla rakennettu Siivola. Pikku Kuukasjärven pohjoisrannalla sijaitsevan Porilan pihapiirikokonaisuus on säilynyt lähes alkuperäisenä 1800-1900-luvun vaihteesta asti. Kuukasjärven vuonna 1949 rakennettu vanha koulurakennus sijaitsee muusta rakentamisesta erillään jyrkän rantatörmän yläpuolella Pikku Kuukasjärven länsirannalla. Myös Iso Kuukasjärven molemmilla rannoilla sijaitsee paikallisesti arvokkaita rakennuksia.

Talonpoikaisrakennukset pihapiireineen kertovat kylän historiasta, sen elinkeinoista ja kylän vauraudesta. Rakennusten pitäminen asuttuina on tärkeää alueen kulttuuriperinnön säilymiselle. Vanhojen rakennusten kunnostamiseen on mahdollista hakea avustusta, ks. s. 19.

Muinaisjäännös

Kuukasjärven kylän alueella sijaitsee yksi Museoviraston inventoima muinaisjäännös, pyyntikuopaksi arvioitu kohde Puukkoaholla. Muinaisjäännökset ovat muinaismuistolain nojalla suojeltuja, jolloin niiden alueelle ei saa rakentaa eikä välittömässä läheisyydessä raivata puita. Puukkoaho ja muut alueen muinaismuistot sijoittuvat Kuukasjärven maisemanhoitosuunnitelman rajauksen ulkopuolelle.

Perinnebiotooppi

Perinnebiotoopit ovat perinteisen maatalouden vuosisatojen ja vuosikymmenien aikana synnyttämiä luontotyyppejä, kuten niittyjä, ketoja ja hakamaita. Näille alueille on vuosisataisen hoidon myötä kehittynyt omaleimainen ja rikas lajisto. Kuukasjärven alueella kartoituksessa löytyi kaksi perinnebiotooppialuetta. Porisahon laidun Pikku Kuukasjärven pohjoisrannalla on ollut laitumena noin 30 vuotta sitten, mutta alueelta on edelleen löydettävissä perinnebiotooppilajeja, kuten. isolaukkua, kultapiiskua, punanataa, ojakärsämöä, metsäkurjenpolvea ja katajaa. Toinen kohde sijaitsee Syötteentien ja Kuukassalmentien risteyksen eteläpuolella Alamäen talon pihapiirissä. Alueella kasvaa runsaasti ahonoidanlukkoa. Perinnemaisemat säilyvät vain laiduntamalla tai niittämällä.

Ilman jatkuvaa hoitoa perinnebiotooppeja uhkaa pusikoituminen, rehevöityminen ja umpeen kasvu. Nopea- ja reheväkasvuiset yleislajit, kuten ohdakkeet, horsmat ja kastikat, valtaavat helposti käytöstä poistuneet perinnebiotoopit. Ne vievät kasvutilan usein niukkaravinteiseen maaperään sopeutuneilta hidas- ja matalakasvuisilta lajeilta. Perinnebiotooppien umpeenkasvua voidaan estää raivauksella ja laidunnuksella.

Perinnebiotooppien alueen raivauksen päämääränä on tehdä avoimia niittylaikkuja ja puuryhmiä niin, että ne vuorottelevat luontevasti. Raivauksessa alueelle pyritään jättämään monimuotoista ja -ikäistä puustoa ja pensasta. Perinnebiotoopeilla ja perinnemaisemakohteilla laho- ja kolopuut, luonnonvaraiset jalot lehtipuut, vanhat puut ja osa pensastiheiköistä säästetään puustoa raivattaessa. Ne ovat tärkeitä mm. lintujen pesäpuina ja monien hyönteisten elinympäristönä.

Perinnebiotoopilajeja, vasemmassa kuvassa isolaukkua ja ojakärsämöä ja oikeassa kuvassa ahonoidanlukko.

Perinnebiotooppien hoito

Perinnebiotoopit säilyvät vain laidunnamalla, niittämällä ja raivaamalla.

Raivausta kevyempi toimenpide, niitto, ylläpitää alueiden avoimuutta, lisää valoa ja vähentää ravinteisuuutta, mistä useimmat niittykasvit hyötyvät. Mikäli niityllä on jäljellä perinnebiotooppilajistoa, niitto tehdään kasvien kukinnan ja siementen tuleentumisen jälkeen heinäkuun puolivälissä – elokuun alussa. Niittoheinät korjataan aina huolellisesti pois, jolloin alueen ravinteisuutta vähennetään.

Alueiden hoitoon on saatavana neuvoja mm. alueellisilta maaseutukeskuksilta ja ympäristökeskuksilta. Perinnebiotooppien ennallistamiseen voi hakea avustusta, ks. s. 19.

Perinnebiotooppialue Pikku Kuukasjärven itärannalla Porisahossa.

Hoidettavat kohteet

Säilytettävä avoin näkymä

Säilytettävä avoin näkymä maisemassa on alue, josta on jo olemassa tärkeä näkymä vesistöön, avoimelle peltoalueelle tai muulle ympäristöstään poikkeavalle luontoalueelle. Kuukasjärven kylän merkittävimmät näkymät muodostuvat peltoalueiden yli järville. Avoimimmat järvimaisema-alueet avautuvat Pikku Kuukasjärven etelä- ja kaakkoisrannalta ja Iso Kuukasjärven luoteis- ja pohjoisrannalta. Tärkeitä säilytettäviä avoimia näkymiä ovat myös kylänraitin näkymät peltoaukeille ja niitä reunustaville rakennuksille.

Nämä kylän omaleimaisuutta korostavat näkymät on hyvä säilyttää aktiivisella hoidolla.

Avattava näkymä

Näkymät Kuukasjärvelle ovat monin paikoin peittyneet. Näkymät voi palauttaa maisemanhoidon avulla eli valikoivalla harvennuksella tai raivauksella. Tällä hetkellä näkymiä peittää peltoalueiden reunakasvusto ja tiheäksi kasvaneet metsät. Suurin osa avattavista näkymistä on ehdotettu Syötteentien varteen siitä syystä, että järvimaisema myös näkyy tiellä liikkujalle. Yksi avattavista maisemista on Kuukasjärventiellä Pikku ja Iso Kuukasjärven välisen salmen kohdalla. Tällä hetkellä järvi ei näy kunnolla salmelta, koska maisema on kasvanut umpeen.

Syötteentien varren kulttuurimaisemaa on hoidettu hankkeen aikana talkoilla. Maisemaa on avattu raivaamalla taimikkoa ja pensaikkoa. Näkymien pitäminen avoimena vaatii säännöllistä hoitoa, joista kerrotaan seuraavaksi.

Kehittämällä näkymiä voidaan kylämaisema-aluetta entisestään korostaa

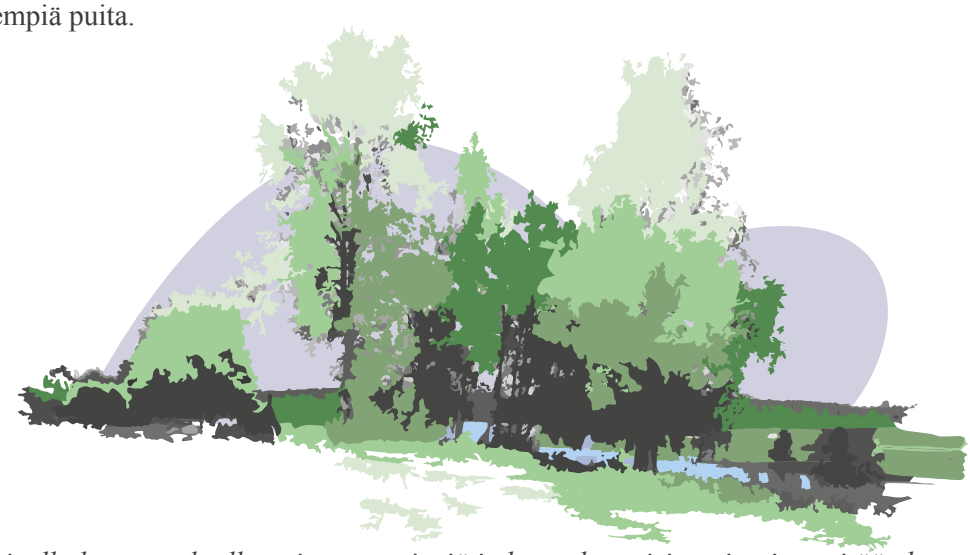
Puuston ja pensaikon valikoiva harvennus

Kuukasjärven tyypillisen avoimen maiseman korostamiseksi maisemanhoitosuunnitelmassa ehdotetaan harvennettavaksi metsiköitä, yksittäisiä puuryhmiä ja pensaikkoja. Pääosa harvennettavasta puustosta sijaitsee näkymäalueiden reunoilla, kuten pellonreunoilla.

Valikoivassa harvennuksessa säilytetään näyttävät puut ja poistetaan taimikko sekä pensaat. Luonnon monimuotoisuuden vuoksi ei pidä suosia vain yhtä puulajia, kuten koivuja, vaan säästää myös muita lehti- ja havupuita. Kaadettu puusto ja leikkuujäte kerätään pois maastosta. Valikoivaa harvennusta voidaan tehdä vuodenajasta riippumatta, mutta työlle paras ajankohtana on kevät. Harvennuksia voi tehdä ainoastaan maanomistajan luvalla.

Puuston ja pensaikon harvennus on jatkuvaa työtä, sillä jo muutamassa vuodessa rehevä peltomaa kasvattaa paljon uutta taimikkoa. Pyrkimyksenä tulee olla säännöllinen hoito. Vesistöjen ranta-alueita harventaessa täytyy ottaa huomioon vaadittavat peltojen puskurivyöhykkeet. Ympäristötuki edellyttää mm. kolme metriä leveitä, pysyvän kasvillisuuden peittämiä suojakaistoja purovesistöjen varsille.

Alla olevissa kuvissa on esimerkki kylän tyypillisen kohteen puiden valikoivasta harvennuksesta. Tarkoituksena ei ole tehdä paljasta aukkoa puustoon, vaan valikoivalla harvennuksella poistaa huonokuntoisia ja pienempiä puita.

Valikoivalla harvennuksella poistetaan pieniä ja huonokuntoisia puita, ja pyritään korostamaan ryhmittelyllä hyväkuntoisten ja täysikasvuisten puiden näyttävyyttä.

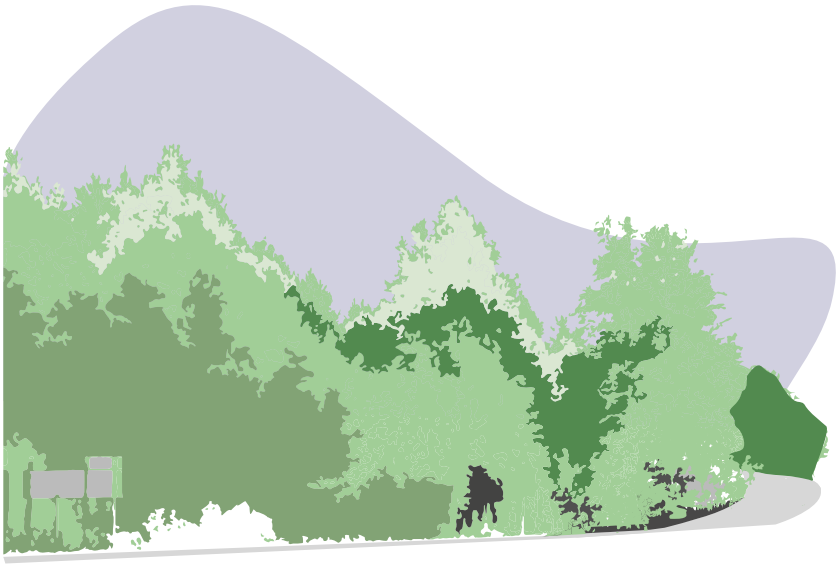

Avautuva järvinäkymä korostuu valikoivan harvennuksen jälkeen.

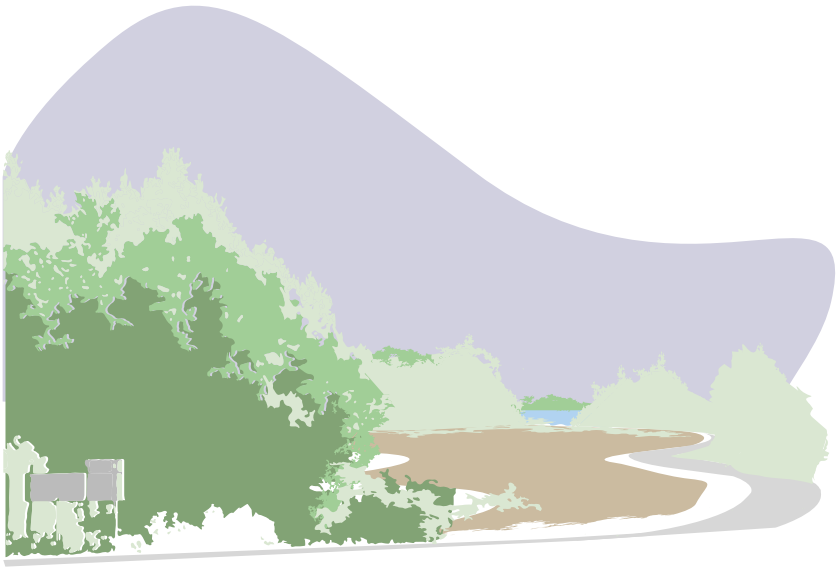
Puuston ja pensaikon poisto

Maisemanhoitosuunnitelmassa osoitetaan tietyille alueille puuston ja pensaikon voimakkaampaa raivausta ja poistoa. Nämä toimepiteet avaavat tehokkaasti näkymiä ja peittoisista alueista saadaan jälleen niittyjä tai ketoja.

Raivattavalle alueelle voidaan jättää yksittäisiä maisemapuita, mutta tarkoituksena on niiton mahdollistaminen koneellisesti. Raivatut alueet vesovat ja kasvavat taimikkoa voimakkaasti ensimmäisinä vuosina raivauksesta, joten hoitoa on tehtävä myös tulevina vuosina. Jatkossa niitty tai keto voidaan leikata 1-2 kertaa vuodessa heinä- ja syyskuussa. Alueet kannattaa aidata lampaiden laidunnusta varten. Toimenpiteisiin voi hakea avustusta, ks. s. 19.

Puiden ja pensaikkojen raivausta on syytä tehdä alueilla, joilla halutaan avata täysin umpeen kasvaneita näkymiä tai palauttaa alueen alkuperäinen niitty tai keto.

Avautuva näkymä houkuttelee pysähtymään.

Uudet kohteet

Kehitettävä matkailun kohde

Kuukasjärvelle matkailu on tärkeä nykyinen ja tulevaisuuden elinkeinon lähde. Matkailu kannustaa hoitamaan kylämaisemaa, joka on tutkimusten mukaan yksi tärkeimmistä kulttuuri- ja luontomatkailun vetovoimatekijöistä. Matkailu tuo oheispalveluja kylälle ja pitää kylän elävänä ja kehittyvänä.

Erilaisten matkailumuotojen ja luontokokemusten hyödyntäminen kyläympäristössä on tärkeää kylän kehittymisen kannalta. Kaikkien hankkeeseen osallistuvien järvikylien (Kuha, Petäjäjärvi, Kuukasjärvi ja Kelankylä) osalta on tärkeää, että alueelta löydetään yhtenäisiä matkailua ja kylän muita elinkeinoja edistäviä tekijöitä.

Kuukasjärven maisemanhoitosuunnitelmassa esitetään ideoita ja kohteita matkailun kehittämiseksi, kuten infopisteet ja kohtaamispaikka. Kylän vanhin rakennus (Lintumiehen talo) voitaisiin ottaa matkailukäyttöön. Kuukasjärven koululle voisi kehittää uudenlaisia matkailijoita kiinnostavia tapahtumia kuten esimerkiksi kursseja kasvisruoan valmistuksesta tai luomuviljelystä.

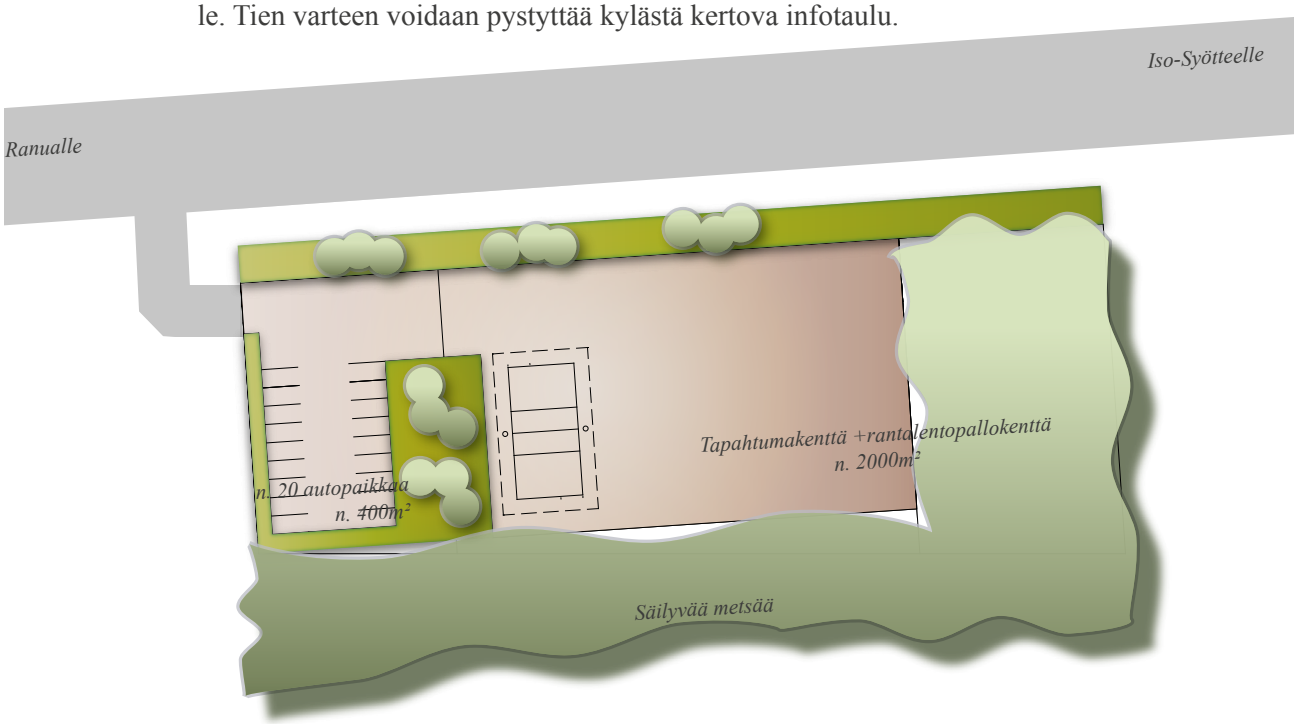
Kuukasjärven vanha koulurakennus voi palvella matkailua.

Uusi markkinapaikka

Kuukasjärven vanhalla koululla järjestetään joka vuosi maalaismarkkinat. Maalaismarkkinoille, joulumarkkinoille ja muille kokoontumisille voitaisiin tehdä tapahtumapaikka lähemmäksi kylän keskustaa. Sellaiseen tarkoitukseen sopisi hyvin vanha pelikenttä Syötteentien varrella. Vanhan pelikentän kunnostaminen on jo aloitettu raivaamalla alueen kasvustoa. Tapahtumapaikan lisäksi alue toimii kyläläisten peli- ja kuntoilupaikkana.

Markkinapaikalle on luonnoksessa suunniteltu tilaa myös pysäköinnille. Tarkemmassa suunnitelmassa huomioidaan sähkönsaanti ja paikat käymälöille sekä penkeille, kuntoilu- ja leikkivälineille. Tien varteen voidaan pystyttää kylästä kertova infotaulu.

Luonnos uudesta markkinapaikasta vanhan pelikentän alueelle Kuukasjärven kylällä.

Uusi linja-autopysäkin katos

Kuukasjärven kylällä sijaitsee perinteikkäitä linja-autopysäkkikatoksia. Katokset ovat osa kylänraitin maisemaa ja ne ovat paljon esillä niin kyläläisille kuin ohikulkeville. Kuukasjärven kylälle voitaisiin rakentaa lisää pysäkkikatoksia, joissa noudatetaan samaa yhtenäistä rakennustapaa.

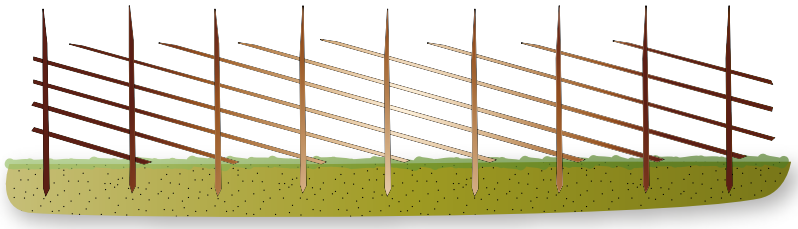

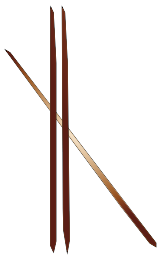
Perinteinen pysäkkikatos Syötteentien varrella Kuukasjärvellä.

Uusi riukuaita

Maisemanhoitosuunnitelmassa Kuukasjärven kylän alueelle esitetään rakennettavaksi lyhyitä riukuaita-osuuksia. Riukuaidat rakennetaan tien molemmille puolille ja ne toimivat sisääntuloportteina kylänraitille saavuttaessa.

Riukuaidan valmistus on monivaiheista. Kyläläisten toiveesta hankkeessa järjestettiin kaksi riukuaita-kurssia. Alla on esitetty riukuaidan rakenne ja ulkonäkö.

Kuoritusta kuusesta tehty riukuaita, jossa on noin 2 metriä korkeat pystytolpat ja 3-6 metriä pitkät vaakariut. Pystyjen väli on noin 1,2 metriä. Vaakariut solmitaan vitsaksilla.

Riukuaidan vinotuki sijoitetaan noin 2-3 pystyn välein.

Uusi taukopaikka

Uusien taukopaikkojen tarkoitus on tarjota tiellä liikkuvalle miellyttävä paikka pysähtyä

Kuukassalmentien ja Syötteentien risteykseen ehdotetaan maisemanhoitosuunnitelmassa uutta taukopaikkaa. Taukopaikan sijainti teiden risteyksessä on hyvä, sillä paikalta avautuisi hoidettuna näkymä Pikku Kuukasjärvelle. Taukopaikka voidaan varustaa ruokailuryhmin ja jäteastioin sekä varata tilaa pysäköintiin.

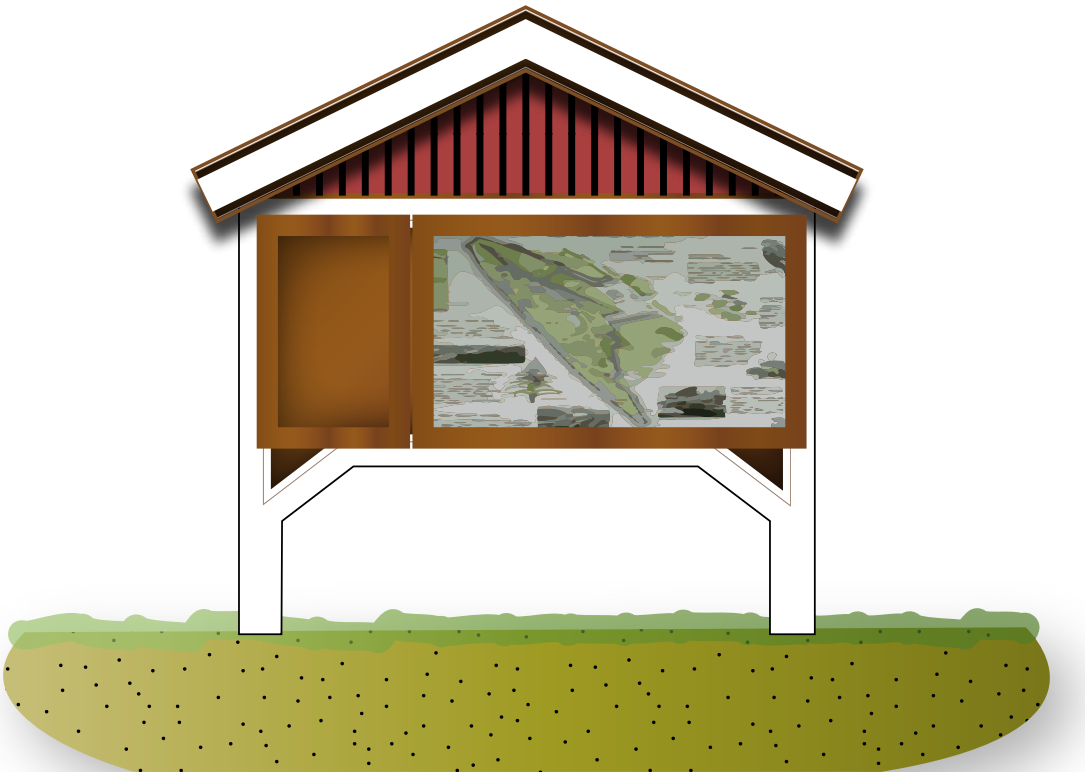
Taukopaikan toteuttaminen vaatii kohteen laajuudesta riippuen tarkempia suunnitelmia sekä kasvillisuuden valikoivaa raivausta. Taukopaikan ympäristön viihtyisyys lisääntyy pensaikon raivauksella ja puustoa harventamalla. Taukopaikan ympärille ehdotetaan riukuaitaa, jolloin taukopaikka toimii samalla kylän sisäänkäynti-tuloporttina.

Uuden taukopaikan ja rakennettavan riukuaidan sijainti Syötteentien ja Kuukassalmentien risteyksessä.

Uusi infotaulu

Suunnitelmassa suositellaan rakentamaan kaksi infotaulua kyläalueelle. Yksi infotauluista sijoitetaan uuden taukopaikan yhteyteen ja toinen uuden markkinapaikan läheisyyteen. Infotaulun rakenne noudattaa linja-autopysäkkien katoksia.

Infotaulussa voi olla kylän kartta tie- ja reittiverkostoineen, näköala- ja virkistyspaikkoineen sekä otteita alueen historiasta, luonnosta ja elinkeinoista.

Näkymä Syötteentieltä Kuukasjärven pelikentälle kesän 2018 maisemanhoitotalkoiden jälkeen.

Talkoot ja kurssit

Kylätalkoot ovat yksi tärkeimmistä keinoista pitää kylän ympäristö viihtyisänä ja vetovoimaisena. Se on kyläyhteisöä lujittava tapahtuma, joka on helppo järjestää. Jos maisemanhoito vaatii erikoisosaamista, sitä kyläyhteisö voi hankkia järjestämällä kursseja. Näin olemme toimineet Voimaantuvat kylät -hankkeessa.

Kuukasjärven maisemanhoitotalkoissa vuosina 2017 ja 2018 harvennettiin vanhan Kuukkaan talon ympärillä kasvavaa puustoa ja pensaikkoa ja kylän pelikentän ympäristön tienvarsipuustoa pensaikkoa. Näiden lisäksi valmistimme asiantuntijan opastuksella luonnonpölyttäjien keinopesiä ja kiinnitimme niitä mustikkametsien reunapuustoon marjasatoja varmistamaan. Katso linkit opetusvideoihin s. 20.

Hankkeessa haimme myös muutakin oppia kyläläisten toiveiden mukaan. Tietoa ja taitoa saimme raivaussahan käytöstä ja riukuaidan rakentamisesta.

Vinkkejä avustuksista

Kylämaisemien hoitamiseen on saatavilla monenlaisia rahallisia tukia. Tukea on haettavana mm. perinnebiotooppien ja muinaisjäännösalueiden hoitoon, arvokkaiden rakennusten entisöintiin ja maiseman ja kulttuuriympäristökohteiden säilyttämiseen. Tukien sopimusajat vaihtelevat ja niitä haetaan vuosittain tiettyihin ajankohtiin mennessä. Tukiehtoihin on hyvä tutustua ennakkoon. Kyläjärjestöt ja -yhteisöt voivat hakea yhteisvoimin rahoitusta (riippuen avustuksesta) kyläalueen hoitoon. Seuraavassa esitellään tärkeimmät avustuslähteet ja lisätietolinkit:

Leader-Peräpohjola on alueen maaseudun kehittämisyhdistys. Leader-rahoituksella voidaan tukea mm. yritysten perustamista ja **investointeja**, kylien elinvoimaisuutta ja kansainvälistä toimintaa. Yhdistykset voivat hakea tukea mm. **kylämatkailun kehittämiseen**.

Leader-Peräpohjola www.perapohjola.fi

Ely-keskuksen Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014-2020 ympäristösopimuksella on mahdollista hakea tukea **perinnebiotooppien, luonnonlaitumien ja kulttuuriperinnön hoitamiseen.**

Maaseutu.fi www.maaseutu.fi/maaseutuverkosto/maaseutuohjelma
Maa- ja kotitalousnaiset www.maajakotitalousnaiset.fi/palvelut/mkn-maisemapalvelut
Maaseutuvirasto www.mavi.fi/fi/tuet-ja-palvelut/viljelija/ymparistosopimukset/Sivut/default.aspx

Ympäristöministeriö osoittaa ELY-keskuksille vuosittain määrärahaa haettavaksi **rakennusperinnön hoitoon.** Avustusta voi saada korjauksiin, joilla edistetään rakennusten säilymistä (esim. katot, ulkoseinät, ikkunat, ovet).

Ympäristöministeriö www.ym.fi/fi-FI/Ministerio/Rahoitus_ja_avustukset

Museovirasto myöntää avustuksia **muinaisjäännösalueiden hoitoon**, arvokkaiden rakennusten entistämiseen ja kulttuuriympäristökohteiden ja -maisemien säilyttämiseen.

Museovirasto www.museovirasto.fi/fi/avustukset

Lähteet

Etelä- ja Keski-Lapin kulttuurimaisemat ja maisemanähtävyydet valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitys- ja täydennysinventointi 2011-2013, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristö- keskus, 2013.

Kuhajärvien, Luiminkajärven, Kuusijärven, Petäjäjärven ja Kuukasjärvien osayleiskaava. Osa-alueet 1-3. 8.6.2011. Ranuan kunta.

Lapin perinnebiotooppien hoito-ohjelma, Lapin ympäristökeskus, Lapin ympäristökeskuksen raportteja 2, 2008.

Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden ja kosteikkojen yleissuunnitelma Ranua ja Posio, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Raportteja 21, 2016.

Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden ja kosteikkojen yleissuunnitelma Simo, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Raportteja 23, 2012.

Maisemat Ruotuun - maisemanhoidon malleja Lapista ja Kainuusta, Merja Lipponen (toim.), Aili Jussila, Piritta Peurasaari, 2014.

Museovirasto. Kulttuuriympäristön palveluikkuna. Arkeologiset kohteet. Viitattu 1.8.2018.

Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaavan ehdotus 28.11.2016. Lapin liitto.

Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaavan kulttuuriympäristökohteet 10.11.2014. Lapin liitto.

Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaavan luonto- ja maisemaselvitys 10/2014. Lapin liitto.

Videolinkit

Näin mustikan pölyttymistä tehostettiin Levin voimametsät -hankkeessa
https://www.youtube.com/watch?v=Z7fPWPIekdg&

Näin rakennetaan keinopesä
https://www.youtube.com/watch?v=mXeOUSLGBg8

Lisätietoa

Luonnonvarakeskus, https://www.luke.fi/
ProAgria, https://www.proagria.fi/
Lapin ELY-keskus, http://www.ely-keskus.fi/web/ely/ely-lappi

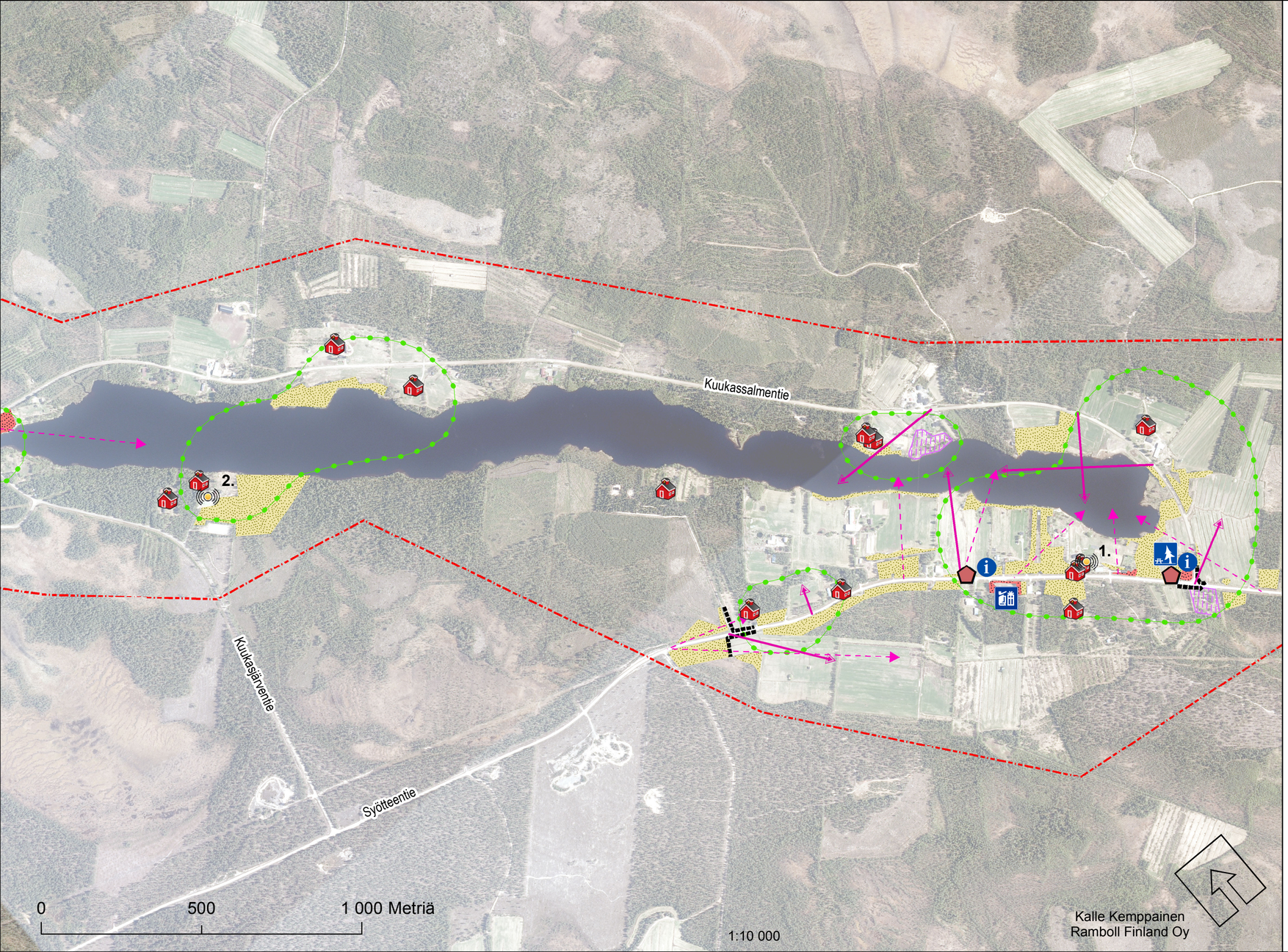
Luke
LUONNONVARAKESKUS

RAMBØLL

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto: Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Kuukasjärven maisemanhoitosuunnitelma: Pikku Kuukasjärvi

Arvokkaat ja suojellut kohteet

Arvokas kylämaisema-alue

Kylän alue jossa on yhtenäinen rakennus- ja kulttuuriperintö.

Arvokas rakennus kylämaisemassa

Perinnebiotooppi

Esim. niitty tai hakamaa.

Maakunnallisesti merkittävä kulttuurimaisema-alue

Hoidettavat kohteet

Säilytettävä avoin näkymä

Avattava näkymä

Puuston ja pensaikon valikoiva harvennus

Puuston ja pensaikon poisto

Uudet kohteet

Kehitettävä matkailun kohde

Lintumiehen talo (1.), vanha Kuukasjärven koulu (2.).

Uusi linja-autopysäkin katos

Uusi riukuaita

Uusi taukopaikka

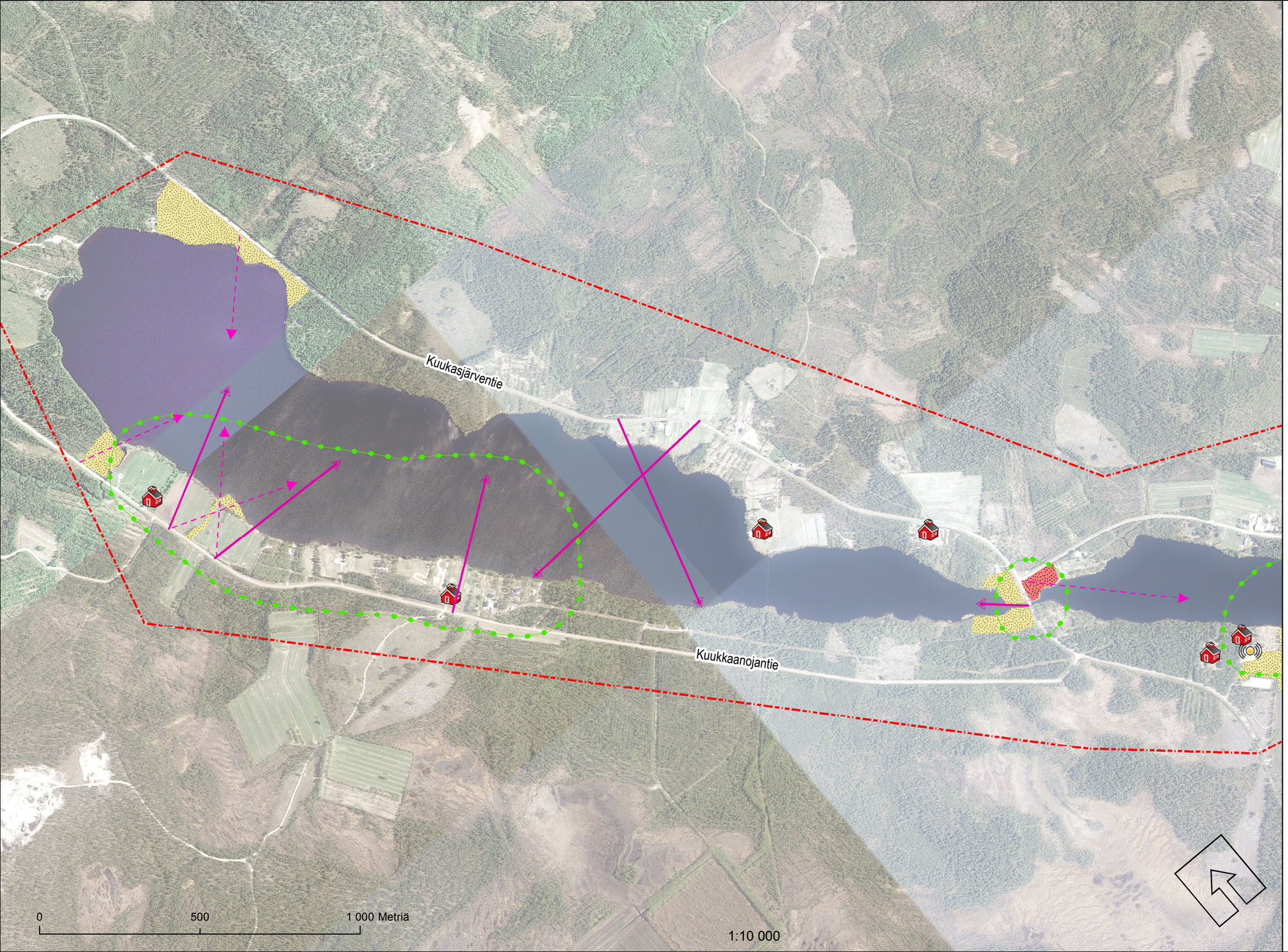
Uusi infotaulu

Uusi markkinapaikka ja pelikenttä

1:10 000

Kalle Kemppainen
Ramboll Finland Oy

Päivämäärä: 17.10.2018

Kuukasjärven maisemanhoitosuunnitelma: Iso Kuukasjärvi

Arvokkaat ja suojellut kohteet

Arvokas kylämaisema-alue

Kylän alue jossa on yhtenäinen rakennus- ja kulttuuriperintö.

Arvokas rakennus kylämaisemassa

Maakunnallisesti merkittävä kulttuurimaisema-alue

Hoidettavat kohteet

Säilytettävä avoin näkymä

Avattava näkymä

Puuston ja pensaikon valikoiva harvennus

Puuston ja pensaikon poisto

Uudet kohteet

Kehitettävä matkailun kohde

Vanha Kuukasjärven koulu.

Kalle Kemppainen
Ramboll Finland Oy

Päivämäärä: 17.10.2018